International Labour Organization

Справка на МОТ

Секторна справка на МОТ

Преработена версия: юни 2020 г.

COVID-19 и търговия на дребно с храни

Кризата с новия коронавирус (COVID-19) засяга всички сектори на услугите поради драстичния спад или повишеното търсене. Особено засегнати са търговците на дребно: много магазини бяха затворени в резултат на мерки за намаляване на пандемията, а тъй като други отрасли се забавят, потреблението на някои стоки е намаляло. От друга страна, търговците на дребно на храни и работниците в хранителните магазини станаха свидетели на нарастване на търсенето, тъй като хората, живеещи в ограничения, купуват храна и други необходими стоки, като често се запасяват за дълги периоди на изолация.

- Индийският Съвет за насърчаване на търговията регистрира увеличение на търсенето на основни стоки като ориз, пшеница и варива над 100% и увеличение с 15–20 % на други хранителни продукти като сладкиши, преработени биохрани и подправки.[1]

- Nielsen съобщи за 212-процентно увеличение на търсенето на тоалетна хартия в Съединените щати в сравнение със същата седмица на 2019 г[2]

- Британският консорциум за търговия на дребно изчисли увеличение на храните в домакинствата на стойност 1 милиард британски лири. [3]

- Австралийската банка Commonwealth отчете 50-процентно увеличение на търсенето на храни в сравнение със същия период на 2019 г.[4]

[1] Economic Times: „Голямото търсене на хранителни продукти на световните пазари, дължащо се на епидемията от COVID-19, Индия може да го използва: TPCI“, 23 март 2020 г.

[2] ABC: „Хранителните магазини настояват за спокойствие на фона на кризата с коронавируса: Проблемът е в търсенето,. не в предлагането“, 20 март 2020 г.

[3] BBC: „Коронавирус: купувачите са инструктирани да купуват отговорно“ 21 март 2020 г.

[4] Financial Times. „Хранителните магазини наемат нови хора, защото коронавирусът стимулира търсенето“, 24 март 2020 г.

В популярната преса работниците в хранителния сектор дори биват приветствани като „супергерои“ [5] заради дългите часове, в които работят, изправени пред риска от излагане на COVID-19 и справящи се с паническото пазаруване [6].

Пандемията най-вече въведе нова категория работници на първа линия. Работниците в магазините за хранителни стоки на дребно, както и работниците в почистващите услуги, станаха фактори от съществено значение за оцеляването на икономиката и за гарантирането на продоволствената сигурност и безопасност на населението.
Тези работници, работещи в трудоемкия сектор, който сега се счита за жизненоважен, в много случаи са нискоквалифицирани работници, получаващи ниски заплати и недостатъчно социално осигуряване. Данните от Бюрото за трудова статистика на САЩ от май 2018 г. показват, че касиерите в магазините за храни и напитки работят на средна почасова надница от 11,43 щатски долара,[7] а работниците, които подреждат стоката, печелят средно 13,41 щатски долара. на час.[8]

Тези условия, които често са свързани с нисък процент на колективно договаряне за търговците на дребно в много държави, изискват по-силна институционална подкрепа за механизма на колективно договаряне в търговията на дребно в хранителния сектор, за да се гарантира достойно заплащане и по-добър достъп до обезщетения за тези работници.

В настоящия документ се разглежда въздействието на пандемията върху сектора на търговията на дребно с храни и условията на труд и се разглежда начинът, по който държавите реагират на кризата в сектора. В края му се разглеждат инструментите на МОТ и отговорите, включително уместността на международните трудови стандарти.

---

[5] France24: „Правя си собствени маски у дома“: касиерите се изправят на фронтовата линия във Франция“, 25 март 2020 г.

[6] Mail Online: „Супергерои в супермаркети: трудолюбивите служители бяха приветствани като „невъзпятите герои“ на пандемията, тъй като смелите работници се сравняват с пожарникарите, които се борят с горските пожари“, 19 март 2020 г.

[7] Бюро за трудова статистика на САЩ: „Трудова заетост и заплати“, 41–2011 г., Касиери, май 2018 г.

[8] Бюро за трудова статистика на САЩ: „Трудова заетост и заплати“, 43–5081, работници, които подреждат стока, май 2018 г.

1. Въздействие на COVID-19

1.1 Бизнес операции

Пандемията COVID-19 оказва голямо въздействие върху световната икономика. Производството се прекъсва, тъй като много работници се разболяват или се връщат у дома, а веригата на доставки от транспорта до логистиката е обтегната.[9] Следователно, въпреки че предприятията за търговия на дребно с храни са пощадени от принудително затваряне, сроковете за доставка на хранителни продукти са стресиращи. Проблемите са свързани със забавяне на операциите на транспортните и снабдителните вериги.

Смята се, че най-тежко засегнати ще бъдат малките и средните предприятия за търговия на дребно с храни, които нямат алтернативни механизми за доставка и продажба като електронната търговия, за разлика от големите търговци. Възможно е да нямат и предпазни мрежи, които да подпомагат служителите, когато се разболеят, или да подпомагат промени в дейността, за да се осигури непрекъснатост на дейността. В някои китайски провинции,
докато около 90% от големите компании възобновяват дейността си, същото може да се каже само за 60% от малките и средните предприятия. Въпреки че много търговци на зеленчуци и хранителни продукти са отворили отново, те се борят да се върнат в бизнеса [10].

1.2 Дистрибуция и логистика

Реакцията на вируса засяга логистиката и организацията на дистрибуцията в магазините, предвид информацията за
недостиг на стоки и паническо пазаруване[11] .
В някои обекти за търговия на дребно с храни са въведени хигиенни и превантивни мерки, в някои случаи улеснени от технологията: някои хранителни магазини насърчават самообслужването, свеждат до минимум плащанията в брой, осигуряват защитни екрани на касите и зареждат щандовете и рафтовете само преди или след работното време. Това изисква организиране на персонала
за почистване на машините за плащане и организиране на смени за попълване на рафтовете.

Доставките на храни и цифровите услуги също са с рязко увеличение на продажбите, тъй като потребителите избират да останат вкъщи, за да избегнат тълпите в хранителните магазини[12].

- В Китай се наблюдава нарастване на доставките на храни, като с 20% са нараснали разходите за

[9] Bachman: „Икономическото въздействие на COVID-19“, Deloitte Insights, 3 март 2020

[10] J. Park: „Докато Китай се възстановява от COVID-19, малките предприятия се борят да отворят отново“, Marketplace, 23 март 2020 г.

[11] Financial Times. „С разпространението на коронавируса купувачите се запасяват и поръчват онлайн“, 6 март 2020 г.

[12] Пак там.

© MOT, Crozet, M.

Работник от хранителния сектор с маска, Италия.

доставките на храни през януари 2020 г. в сравнение с 2019 г.[13][13]

- Morrisons в Обединеното кралство са добавили 3 500 доставчици към своята работна сила [14].
- Колумбийската компания Rappi, която оперира в девет латиноамерикански страни, е регистрирала 30-процентно увеличение на доставките на продукти от супермаркети и аптеки[15].

Увеличението на цените от онлайн платформите обаче може да доведе до неравнопоставеност в достъпа до храни и други продукти.

[13] A. Keshner: „Ако коронавирусът се разпространи в Америка, компаниите за доставка на храна могат да се изправят пред нарастване на търсенето — готови ли са?“ MarketWatch, 2 март 2020 г.

[14] Investors Chronicles: „Как коронавирусът ще повлияе на супермаркетите“, 19 март 2020 г.

[15] FOOD navigator-latam.com: „Хранителната промишленост на Латинска Америка реагира на кризата COVID-19: „Нашите федерации са необходими за продоволствената сигурност“, 23 март 2020 г.

1.3 Трудова заетост

Търговците на дребно на храни са изправени пред различни видове предизвикателства, свързани със заетостта, в сравнение с други сектори. В търговията на дребно с храни е възможно да се увеличи наемането на работници както в складовете, за да се задоволят онлайн доставките, така и в хранителните магазини, за да работят на касите. Това увеличение на заетостта ще отговори както на необходимостта от заместване на болните работници, така и на нарастващото търсене.

Веригите на супермаркетите вече са изправени пред нарастващо търсене на работници в техните магазини за търговия на дребно, за подреждане на рафтове, работа на каса и доставка на храни и хранителни стоки. Това се случва най-вече в отговор на затварянето на ресторанти и увеличеното търсене на храна. В някои страни големите хранителни вериги и хранителни магазини наемат още повече работници, за да гарантират допълнителен „гъвкав капацитет“ [16].

- В Обединеното кралство вериги магазини за хранителни стоки като Asda, Aldi и Lidl планират да наемат над 12 000 временни работници и 4 000 постоянни работници [17].
- Walmart в САЩ планира да наеме над 150 000 почасови работници за своите магазини и дистрибуторски центрове [18], а услугата за доставка на хранителни стоки Instacart планира да наеме над 300 000 работници [19].
- В Тайланд веригата магазини 7-Eleven наема още 20 000 работници специално за да задоволи допълнителната нужда от доставки[20].

1.4 Условия на труд, заплати и обезщетения

По-голямото търсене на работници на дребно в хранително-вкусовата промишленост доведе до повече работни места в сектора и някои държави докладват за увеличение на заплатите на работещите в хранителната промишленост [21]. В същото време голямото търсене доведе до някои трудови конфликти в сектора, тъй като работниците поискаха основни гаранции по отношение на безопасността и здравето на работното място, социалната защита и работното време.

Търсенето на работници на дребно в хранително-вкусовата промишленост допълнително подчерта проблемите, свързани с достойния труд, отбелязани в сектора на търговията на дребно, включително търговията на дребно с храни. През 2018 г. МОТ вече докладва за висока степен на уязвима заетост в търговията на едро и дребно, като „високата степен на разпокъсаност се дължи на преобладаването на франчайзинговите предприятия и използването на практики за възлагане на дейности на външни изпълнители, които осигуряват благоприятна среда за съществуването на уязвима заетост“[2222] и висока разлика в брутното почасово възнаграждение между нискоквалифицираните и висококвалифицираните професии, с по-голяма разлика при средните и по-големите предприятия[23].

Увеличението на доставките на хранителни стоки и пазаруването онлайн наложи адаптиране на работното време и графиците, за да се отговори на това по-голямо търсене, например като се гарантира, че персоналът е на разположение преди и след работа, за да се попълнят рафтовете. Съчетаването на отговорностите по отношение на работата и грижите за работещите на дребно в хранително-

16 Kuijpers et al.: „Какво трябва да направят търговците на дребно на храни по време на кризата с коронавируса“, McKinsey & Company, март

17 BBC: „Супермаркетите Tesco, Asda, Aldi и Lidl продължават да наемат хора“, 21 март 2020 г.

18 ABC: Papa John's, Amazon, Walmart наемат по време на пандемията“ 23 март 2020 г.

19 Financial Times. „Хранителните магазини наемат нови хора, защото коронавирусът стимулира търсенето“, 24 март 2020 г.

20 Inside Retail Asia: „7-Eleven в Тайланд наема 20,000 доставчици“, 23 март 2020 г..

21 Например в Канада и Съединените щати.

22 МОТ: Световна заетост и социални перспективи, тенденции за 2018 г., Женева, МОТ, 2018, стр. 33.

23 МОТ: Глобален доклад за заплатите 2016 / 17, „Неравенство в заплащането на работното място“, Женева, МОТ, 2016 г., стр. 72.

вкусовата промишленост е предизвикателство с оглед на затварянето на училища и детски заведения[24][24].

Въпреки че работниците в хранителните магазини може да са по-търсени, те се нуждаят и от достъп до подходящи обезщетения, за да се гарантира, че могат да си вземат отпуск, ако не се чувстват добре или ако е необходимо да се грижат за членовете на своето семейство.[25] Неотдавнашно проучване, проведено сред работниците в търговията на дребно, хранителните стоки, храните и настаняването в Съединените щати, показа, че повече от 350 000 работници в хранителните магазини нямат достъп до платен отпуск по болест[26].

По-голямото търсене на тези работници трябва да се съобрази с изискванията за тяхното здраве, като се гарантира, че те се покриват чрез подходящи договори, предвиждащи обезщетения за отпуск по болест. Прилагането на платен отпуск по болест за засегнатите служители, улесняването на достъпа до тестови съоръжения и прилагането на политики за оставане у дома за работници, които не се чувстват добре, са някои от практиките, въведени от търговците на дребно на храни. Сегашните законодателни усилия, които се обсъждат в някои страни, за преодоляване на пропуските в отпуска по болест, все още може да не са достатъчни, за да обхванат всички нуждаещи се работници[27], а в някои държави без платен отпуск по болест може да останат над 80% от основните работници в промишлеността, включително работниците в хранителни магазини[28][28].

---

[24] Пак там. 2020 г.

[25] G. Acosta: „Как коронавирусът променя търговията с храни“, Progressive Grocer, март 2020 г.

[26] New York Times: „Компании, поставящи печалбите пред общественото здраве (графика)“, Opinion, NYT, 14 март 2020

[27] Washington Post: „Новият закон за отпуските по болест не помага на работниците, които най-много се нуждаят от него“, 19 март 2020 г.

[28] Пак там.

1.5 Безопасност и здраве на работното място

Работниците в хранителните магазини работят в особено трудна работна среда, постоянно изложени на вируса, често без друг избор, освен да работят. Предприятията за търговия на дребно с храни ще трябва да вземат предвид преките и непреките въздействия върху безопасността и здравето на работниците (БЗР). Сред тях са не само рискът от инфекция, но и психосоциалните последици от работата с клиенти, които могат да бъдат агресивни, ако купуват от паника.

Работниците в хранителни магазини често не разполагат с подходящи лични предпазни средства (ЛПС) и други защитни мерки за намаляване на риска от инфекция.[29] Въпреки че хранителните магазини са отговорни за дезинфекцирането на рафтовете и продуктите, за да
се избегне заразяване, тези мерки невинаги се изпълняват изцяло, ако работниците не са подходящо обучени или не разполагат с необходимите почистващи препарати.

Като се има предвид основният характер на работата в хранителните магазини, следва да има ясни и последователни насоки и достъп до ЛПС за всички работници в хранителните магазини, с ясни стратегии за осигуряване на спазване на разпоредбите. Някои правителства вече предоставят насоки за БЗР за работниците на дребно, които включват разпоредби за ЛПС.[30]Извънредната ситуация с COVID-19 обаче подчерта необходимостта от по-всеобхватни мерки, включително използването на ЛПС от всички работници в хранителната промишленост, прилагането на строги ограничения на работното време, за да се гарантира, че магазините могат да бъдат дезинфекцирани и заредени, и предоставянето на платен отпуск на всеки служител, който не е в състояние да работи[31].

Други защитни мерки биха могли да включват

[29] A. Zayas: „Купуването в паника заради коронавируса излага на риск от заразяване продавачите и купувачите в хранителните магазини“, Propublica, 16 март 2020 г.

[30] Правителство на Албърта: „Ръководство за безопасност и здраве на работното място за работници на дребно и работодатели“, 2017 г.

[31] A. Koen: „Съюзът на работниците в хранителната промишленост иска от Polis по-добра защита“, Обединен съюз на работниците в хранително-вкусовата промишленост, 20 март 2020 г.

инсталиране на акрилни панели между касовите апарати и клиентите, ограничаване на броя на клиентите, на които е разрешено да влизат в магазин по едно и също време, и избягване на плащания в брой в съответствие с Конвенцията за безопасност и здраве на работното място от 1981 г. (№ 155), според която „работодателите са длъжни да предоставят, когато е необходимо, подходящо защитно облекло и предпазни средства, за да се предотврати, доколкото това е разумно осъществимо, риск от злополуки или неблагоприятни последици за здравето“[32].

[32] чл.16.

2. Отговори на членовете и партньорите

Непосредствените политически отговори в много държави изискваха всеобхватен подход, включващ не само хранителни магазини и търговци на дребно на храни, но и правителства и социални партньори, за да се въведат мерки в подкрепа на малките търговци на дребно на храни, да се гарантира здравето и безопасността на работното място на работниците и да се осигури достъп до адекватни обезщетения, независимо от трудовия статус на работниците.

2.1 Търговци на дребно и хранителни магазини

На равнището на предприятията търговците на дребно на храни предприеха няколко ad hoc мерки за смекчаване на последиците, като например обучение на
работници за превенция на вируса, осигуряване на дезинфектанти за ръце и предпазно оборудване на персонала, прилагане на политика за оставане у дома, ако работниците не се чувстват добре. По-широките мерки на политиката включват подкрепа за спонсорирани от компаниите фондове за подпомагане на служителите, промяна на политиката за отпуск по болест, за да се насърчат работниците да останат у дома, ако се чувстват зле, гарантиране, че отпускът на работниците, когато са болни, се изплаща и прилагане на програми за краткосрочен отпуск по инвалидност или създаване на специфични политики за отпуск по болест за COVID-19 в подкрепа на служителите, засегнати от пандемията[33].

В някои държави компаниите за търговия на дребно с храни прилагат по-високи заплати или системи от бонуси за почасовите работници. В Южна Африка например групата Shoprite е отпуснала над 5,8 милиона щатски долара като бонуси за работници в магазини и разпределителни центрове, като признание за работата им по време на пандемията COVID-19[34].

За да се избегне излагането на вируса както на работниците, така и на клиентите, много хранителни магазини и вериги за търговия на дребно с храни ограничиха броя на клиентите, на които е разрешено да влизат в магазините по едно и също време, и регулираха работното време. Тази мярка се ръководи и от правителствени разпоредби.
Освен това много онлайн търговци на дребно изпращат комплекти за тестване за коронавирус и защитно оборудване в други държави, достигайки до международни клиенти. Хранителните магазини също така разпределят работно време, за да помогнат на възрастните хора да пазаруват и по този начин да намалят риска от инфекция[35].

[33] Acosta: „Как коронавирусът променя търговията с храни“, Progressive Grocer, март 2020 г.

[34] BIZ Community: „Shoprite Group ще изплати на работещите на първа линия 102 милиона под форма на бонуси“, 25 март 2020 г.

[35] CD.Kuijpers et al.: „Какво трябва да направят търговците на дребно на храни по време на кризата с коронавируса“, McKinsey & Company, март 2020 г.

2.2 Правителства

Някои правителства подобряват развитието на уменията на служителите в магазините за хранителни стоки. В Сингапур агенцията Skills Future Singapore отпуска 32 милиона долара като част от пакета за подкрепа от 4 милиарда долара, отпуснат от правителството, за програми за повишаване на уменията, от които ще се възползват 1000 компании в сектора на търговията на дребно с храни и 10 000 техни служители[36].

В някои държави здравните и хранителните власти издадоха специални насоки за повишаване на безопасността и здравето на работниците в сектора на търговията на дребно с храни. В Съединените щати например Администрацията по храните и лекарствата издаде специални насоки, за да гарантира превантивен контрол върху продоволствената сигурност, които обхващат и търговията на дребно с храни.[37] Освен това Администрацията по безопасност и здраве на работното място към Департамента по труда на Съединените щати издаде временни насоки, за да подпомогне защитата на всички работници от излагане на въздействието на COVID-19 и заразяване с него чрез комбинация от безопасни работни практики и осигуряване и използване на ЛПС за предотвратяване на излагането на работниците[38].

В Италия беше подписан съвместен протокол между правителството, профсъюзите и предприятията за защита на здравето и безопасността на работниците от възможно заразяване с COVID-19 и за осигуряване на здравословна работна среда. Предприятията, включително тези, които извършват дейност в сектора на търговията на дребно с храни, отговарят за прилагането на регламентите на работните си места[39].

Много правителства, с подкрепата на банковия сектор, спират вноските по ипотеките и заемите за предприятията, което може да бъде от особена полза за малките търговци на дребно на храни и хранителните магазини, за да им се даде възможност да се справят с кризата и да плащат на работниците си. Правителствата въвеждат и фискални мерки за облекчаване на предприятията, включително малките търговци на дребно и хранителните магазини, от тежестта на плащането на данъци, социалноосигурителни вноски, застрахователни премии и евентуално заплати [40].

[36] The Straits Times Singapore: „10 000 работници в сферата на хранителните услуги ще се възползва от подкрепа за обучение“, 20 март 2020 г.

[37] Администрация по храните и лекарствата на САЩ: „Безопасност на храните и коронавирус 2019 (COVID-19)“, 23 март 2020 г.

[38] Администрация по безопасност и здраве на работното място: „COVID-19 – Контрол и превенция“, март 2020 г.

[39] Ministero della Salute: „Covid-19 - Sicurezza dei lavoratori“, 14 март 2020 г.

[40] Ministero dell’Economia e delle Finanze: „Coronavirus, le prime misure del Governo per ridurre l'impatto economico“, MEF, март 2020 г.

2.3 Съвместни действия на профсъюзите и сдруженията на промишлеността

В някои страни профсъюзите засилват действията си за получаване на по-добра защита за работниците в хранителните магазини. В Съединените щати Обединеният съюз на работниците в хранително-вкусовия и търговския сектор, който обхваща 23 000 работници, поиска работниците в хранителните магазини да се считат за работници на първа линия и да се въведат допълнителни гаранции, за да се гарантира безопасността на храните, работниците и обществеността[41].

Колективното договаряне е полезен инструмент за насърчаване на правата на работещите в хранителната промишленост и тяхната защита срещу вируса. В Швеция Шведската профсъюзна федерация Svensk Handel, която обхваща служителите в сектора на търговията на дребно, работи с организациите на работодателите за приемане на съвместни насоки за предотвратяване разпространението на COVID-19, осигуряване на промени в условията на труд и осигуряване на участието на местните профсъюзи и служители в прилагането на насоките[42].

В Италия съвместна покана на профсъюзите от сектора на търговията на дребно FILCAMS, FISASCAT и UILTUCS и асоциацията на работодателите FederDistribuzione доведе до предоставянето на ЛПС за сектора на търговията на дребно с храни и за работниците в хранителните магазини. Съвместното действие доведе и до намаляване на работното време на магазините, за да се облекчи натискът върху работниците в супермаркетите[43].

В Аржентина правителството си сътрудничи със синдикатите и бизнеса и започна диалог с всички заинтересовани страни, за да даде възможно най-добър отговор на кризата COVID-19. В резултат на това хотели и здравни заведения бяха предоставени на националната система за обществено здравеопазване. FAECYS, федерация на профсъюзите, представляващи работниците в търговията на дребно, договори протокол с Националната асоциация на хипермаркетите за предоставяне на специален бонус за работници в хранителни магазини, които, заедно с аптеките, са сред малкото места, на които е разрешено да отворят[44].

В някои държави съвместните отговори бяха разширени, за да обхванат цялата верига на предлагането на храни. В Канада например диалогът между Обединения съюз на работниците в хранително-вкусовата промишленост и големите производители на месо доведе до увеличение на премиите и защита на безопасността за всички работещи на първа линия в хранително-вкусовата промишленост. Като част от споразумението, членовете на Съюза ще получат увеличение на заплатите с 2 канадски долара на отработен час[45].

---

41 Koen: „Съюзът на работниците в хранително-вкусовата промишленост иска от Polis по-добра защита, Обединен съюз на работниците в хранително-вкусовата промишленост и търговията“, 20 март 2020 г.

42 UNI Global Union, „Шведският профсъюз печели 5 000 нови членове по време на кризата COVID-19“, 25 март 2020 г.

43 UNI Global Union: „COVID19: Търговските профсъюзи UNI се застъпват за работниците по време на криза“, 20 март 2020 г.

44 UNI Global Union: „Аржентина се бори с Covid-19 с подкрепата на профсъюзите “, 2 април 2020 г.

45 Globe News Whire: „Членовете на UFCW получават премии и по-голяма защита в Olymel, Cargill, Maple Leaf Foods“, 24 март 2020 г.

Въпреки предизвикателствата, пред които са изправени профсъюзите и работниците, за да поддържат редовни преговори за споразумения на равнище дружества, благодарение на новите комуникационни технологии бяха сключени някои колективни споразумения. В Турция Tez Koop-Is Union и Migros подновиха колективния договор, който обхваща около 28 500 работници след кръгове от онлайн преговори.[46] В Колумбия профсъюзът на търговските работници и Cencosud подновиха колективния договор, който предоставя на повече от 10 000 работници по-добри права, условия, защита и специален бонус за извънредни обстоятелства[47].

Търговците на дребно на храни Auchan, Carrefour, Casino Group, El Corte Inglés и Eroski подписаха съвместна декларация, с която се ангажират да работят с Международния съюз на ООН за защита на работници и клиенти в супермаркетите по време на пандемията от Covid-19. В съвместната декларация търговците на дребно на храни признават жизненоважната роля на работниците в супермаркетите по време на кризата и се ангажират да превърнат безопасността на работниците в приоритет. Подписалите страни се споразумяват също така да работят в тясно сътрудничество със синдикатите по целия свят по мерките за контрол на рисковете, свързани с Covid-19[48].

Социалните партньори на ЕС в сектора на търговията на дребно и на едро – UNI Europe и EuroCommerce – публикуваха съвместно изявление за Covid-19, чрез което подчертаха ангажимента си да работят заедно, за да гарантират постоянната безопасност на работната сила, която ежедневно взаимодейства с европейските потребители, както и да сведат до минимум неблагоприятните последици от пандемията COVID-19, която излага на риск 29 милиона работни места в сектора в Европа. В съвместното изявление страните изброиха и исканията си пред ЕС и националните власти[49].

На световно равнище UNI Global Union, чрез търговския си отдел, издаде насоки за защитни мерки за работниците в хранително-вкусовия сектор. Препоръките бяха изготвени след събиране на най-добри практики от свързани профсъюзи по света. Насоките са предназначени да се прилагат за всички работници в супермаркетите, въпреки различните условия в различни региони и са широко използвани от профсъюзите в преговорите и консултациите им с търговците на дребно на храни и съответните органи[50].

---

46 Tez-Koop-Is: „Migros 23'üncü Dönem Toplu İş Sözleşmesinde Anlaşma Sağlandı“ 1 април 2020 г.

47 UNI Global Union: „Unión Comercio cierra un nuevo convenio colectivo en medio de la crisis“, 27 април 2020.

48 UNI Global Union: „Световните търговци на дребно на храни подписват важна декларация с UNI за борба с Covid-19, другите трябва да ги последват“, 20 април 2020 г.

49 UNI Global Union: „Съвместна декларация на EuroCommerce и UNI-Europa“, 8 април 2020 г.

50 UNI Global Union: „Насоки за работниците в супермаркети относно Covid -19“, 15 април 2020 г.

3. Инструменти и отговори на МОТ

Икономическият и общественият отговор на пандемията COVID-19 е безпрецедентен. Извънредна здравна ситуация от такъв мащаб изисква системен подход, който не може да се ограничи само до мерки за контрол на заболяванията.

Пандемията увеличи различията в социалните и икономическите политики. Въздействието ѝ върху различните икономически сектори е тясно свързано с начина, по който държавите са оформили и ще оформят своята структура на труда и социалната закрила, като гарантират наличието на подходящи предпазни мрежи за работниците и работодателите, за да се справят не само с тази пандемия, но и с всяка извънредна ситуация, която може да възникне. Следователно отговорът на вируса трябва да вземе предвид националните усилия за изграждане или предефиниране на основите на тази структура, за да обхване адекватно различните видове предприятия и работници, независимо от техния трудов статус.

Това важи особено за сектора на търговията на дребно с храни, който е много разнообразна система, набира широк спектър от работници и прилага различни условия на труд, и който става още по-разнообразен с възхода на дигиталната икономика. Работниците, независимо дали са на срочен трудов договор или на нова и нововъзникнала форма на заетост, може да не могат да се ползват в пълна степен от определени права на работното място, достъп до отпуск по болест, защита на БЗР, здравни грижи или обезщетения за безработица.

Освен това секторът на търговията на дребно с храни в много развиващи се страни обхваща предприятия, които наемат недекларирани/нерегистрирани работници. Например в Турция има около един милион недекларирани/нерегистрирани работници, заети в търговския сектор. Около 80 процента от тях са заети във формални малки предприятия. В резултат на статута си тези работници са особено уязвими по отношение на уволнение или са временно безработни, без да се ползват от обезщетения за безработица, нито от субсидии за заплати.

МОТ може да играе ключова роля за задействане на тристранен отговор, включително чрез колективно договаряне, за насърчаване на действия, насочени както към здравното, така и към икономическото измерение на пандемията и нейното въздействие върху работниците и

работодателите в сектора на търговията на дребно с храни, включително тези, които не са защитени от настоящите мерки поради неофициални или недекларирани обстоятелства[5151].

Международните трудови стандарти са от особено значение за реакцията на пандемията по отношение на възможните политически и правни мерки, които биха могли да бъдат разработени на национално равнище[52].

Основните принципи и права на работното място на МОТ представляват особено уместна рамка, за да се гарантира, че търговците на дребно на храни могат да договарят достойни условия и третиране за своите работници, включително по време на пандемията. В съответствие с правото на свобода на сдружаване и ефективното признаване на правото на колективно договаряне[5353] хранителни вериги, хранителни магазини и съответните профсъюзи играят ключова роля при определянето например на подходящи мерки за гарантиране на здравето и благосъстоянието на работещите с храни по време на
криза, осигуряване на достъп до ЛПС и платен отпуск по болест, защита на заплатите им в случай на заболяване или отсъствие и създаване на компенсационни фондове за всички работници, засегнати от COVID-19, въз основа на националното законодателство.

Няколко стандарта на МОТ, обхващащи безопасността и здравето, достъпа до социална закрила и правото на отпуск по болест, са приложими за работниците в сектора на търговията на дребно с храни. Тези стандарти биха могли да се прилагат по време на пандемията COVID-19, за да се гарантират тяхното здраве и техните условия на труд и обезщетения[54].

Членовете на МОТ биха могли да използват тази рамка и тези инструменти за разработване на политики за защита на всички работници.

Може да се предложи набор от политики за: разширяване на социалната закрила, така че да обхване всички, включително работниците в сектора на търговията на дребно с храни; насърчаване и защита на заетостта; гарантиране на зачитането на трудовите права; насърчаване на подпомагането на доходите на работниците, независимо от техния трудов статус, осигуряване на включването на определени категории работници като работниците на непълно работно време и тези във временната и сива икономика, много от които работят в търговията на дребно с храни. По-конкретно,

[51] Особено важна за тези работници е Препоръката за преход от сива към официална икономика, 2015 г. (№ 204).

[52] МОТ: Стандарти на МОТ и COVID-19 (коронавирус), Женева, МОТ, 2020 г.

[53] Конвенция за свободата на сдружаване и защита на правото на организация от 1948 г. (№ 87) и Конвенция за правото на организация и колективно договаряне от 1949 г. (№ 98).

[54] Някои от международните трудови стандарти, които могат да бъдат приложени, са: относно работното време: Конвенция за седмична почивка (търговия и офиси), 1957 г. (№ 106) и Препоръка за седмична почивка (търговия и офиси), 1957 г. (№ 103); Конвенция за непълно работно време, 1994 г. (№ 175). Тези конвенции установяват равно третиране и защита на работниците на непълно работно време спрямо на работниците на пълно работно време, включително по отношение на безопасността и здравето на работното място, защитата на майчинството и други условия на заетост. Безопасност и здраве на работното място: Конвенция за здравословни и безопасни условия на труд от 1981 г. (№ 155) и Протокола към нея от 2002 г.; Конвенция за професионалните здравни услуги от 1985 г. (№ 161); Конвенция за хигиена (търговия и офиси), 1964 г. (№ 120) и Препоръка за хигиена (търговия и офиси), 1964 г. (№ 120). Тази конвенция и препоръка предоставят рамка от хигиенни мерки, специално приложими за работниците в търговията. Относно социалното осигуряване: Конвенция за социално осигуряване (минимални стандарти), 1952 г. (№ 102) и Препоръка за минималните равнища на социална закрила, 2012 г. (№ 202).

биха могли да се положат усилия, за да се гарантира, че ad hoc мерките за предоставяне на платен отпуск по болест се превръщат от пакети за спешна помощ в права, предоставени на работници, които не разполагат с такива. Това ще включва разширяване на обезщетенията за заболяване и увреждания и компенсации за всички работници. Могат да бъдат предприети мерки, за да се гарантира, че всички, които се нуждаят от това, се ползват от основни гаранции за социална сигурност, включващи достъп до основни здравни грижи и гарантиране на основните доходи, както е установено в Препоръката за минималните равнища на социална закрила от 2012 г. (№ 202).

Съвместните мерки, предприети от правителствата, профсъюзите и работодателите за защита на работниците и работодателите в търговията на дребно с храни от отрицателното въздействие на пандемията COVID-19, показват, че социалният диалог може да подкрепи незабавното облекчаване, като същевременно насърчава достойния труд в сектора на търговията на дребно с храни.

Социалният диалог може да бъде полезен в контекста на политиките за реагиране на COVID-19 в сектора на търговията на дребно с храни, за да се осигури непрекъсната дейност на предприятията за търговия на дребно с храни и да се насърчи достъпът на работниците до здравни обезщетения, ЛПС и платен отпуск по болест, като същевременно се защитят заплатите и пълното заплащане в случай на заболяване или принудително преустановяване на дейността.

Данни за контакт

Международна организация на труда
4, Route des Morillons
CH-1211 Женева 22 – Швейцария

Отдел за секторни политики
Имейл: covidresponsesector@ilo.org